

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Sandnerové a soudkyň a JUDr. Petry Kamínkové a JUDr. Jitky Hroudové ve věci

žalobce: J. S., narozený dne X
bytem X

proti
žalované: Česká advokátní komora, IČ: 660 00 777
sídlem Národní třída 16, 110 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 2. 2021, č. j. 10.01-000043/21-004,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 2. 2. 2021, č. j. 10.01-000043/21-004 se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobce se domáhal zrušení rozhodnutí České advokátní komory (dále jen „žalovaná“) blíže specifikovaného v záhlaví tohoto rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o neurčení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“). Právní služba určeného advokáta měla spočívat v zastupování žalobce v řízení před Evropským soudem pro lidská práva (dále jen

„ESLP“) ve spojitosti se stížností proti usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 1387/20 ze dne 24. 11. 2020.

2. Jako důvod pro zamítnutí žádosti žalovaná v napadeném rozhodnutí uvedla zejména skutečnost, že ve svém systému eviduje 71 žádostí žalobce týkajících se určení advokáta, přičemž z toho byl advokát žalobci určen ve 41 případech. Institut určení advokáta má však sloužit k zajištění jedné konkrétní právní služby, a to v nezbytně nutném rozsahu, nikoli k tomu, aby žalovaná zajišťovala žalobci generální zastupování advokátem ve všech řízeních, která chce žalobce vést. Žalovaná je ze zákona pověřena mj. k tomu, aby dohlížela nad nezneužíváním práva na bezplatnou právní pomoc. Z těchto důvodů žalovaná učinila závěr, že se ze strany žalobce jedná o zneužívání institutu poskytnutí bezplatné právní služby ve smyslu § 18c odst. 5 zákona o advokacii.

Podání účastníků řízení

3. Žalobce v žalobě namítá, že žalovaná nesprávně posoudila jeho žádost o poskytnutí bezplatné právní služby jako zneužití práva, neboť při posouzení zneužití práva ve smyslu § 18c odst. 6 zákona o advokacii žalovaná vycházela z pouhého počtu předchozích žádostí o určení advokáta. Podle žalobce je nezbytně nutné vzít v potaz, že o určení advokáta žádal zhruba ve 71 žádostech v rozmezí přibližně 16 let. Podle žalobce je nezbytné se uvedenou otázkou zabývat i s ohledem na skutečnost, že proti rozhodnutím žalované není přípustné odvolání. Z výše uvedených důvodů žalobce považuje rozhodnutí žalované za nezákonné a navrhuje soudu, aby jej zrušil a vrátil žalované k dalšímu řízení.
4. Ve vyjádření ze dne 14. 5. 2021 žalobce opakuje, že žalovaná ve svém rozhodnutí chybně a formalisticky vyšla pouze z počtu podaných žádostí.
5. Žalovaná v písemném vyjádření ze dne 4. 6. 2021 namítá, že žaloba není důvodná. Žalobcem napadené rozhodnutí stojí na skutečnosti, že žalovaná eviduje ve svém systému 71 žádostí stejného žalobce o určení advokáta k poskytnutí právní služby, přičemž advokát byl žalobci určen ve 41 případech. Dodává, že institut určení advokáta musí ze své podstaty zůstat institutem výjimečným, nikoli „každodenním“ způsobem řešení jakékoliv právní otázky žadatele. Současně uvádí, že zákonodárce zavedl proces rozhodování o žádostech o určení advokáta jako proces jednoinstanční, což není možné vnímat jako jakýsi legislativní nedostatek, který by měl být žalované kladen k tíži. Dále se žalovaná vyjádřila k obsahu řízení před Ústavním soudem, jehož výsledkem bylo usnesení, jímž Ústavní soud odmítl ústavní stížnost žalobce a proti kterému chtěl žalobce brojit stížností k ESLP.

Posouzení žaloby soudem

6. Žaloba byla původně podána ke Krajskému soudu v Brně, který usnesením ze dne 24. 2. 2021, č. j. 31 A 14/2021-23, postoupil věc místně příslušnému Městskému soudu v Praze.
7. O podané žalobě soud rozhodoval bez nařízení ústního jednání, neboť s tímto postupem výslovně souhlasil žalobce i žalovaná (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).
8. Soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí v rozsahu žalobcem uplatněných námitek, kterými je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), a vycházel přitom ze skutkového i právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).

9. Soud předesílá, že obdobnými věcmi téhož žalobce se již zabýval v rozhodnutích ze dne 21. 4. 2022, č. j. 3 A 42/2021-34, a ze dne 14. 3. 2023, č. j. 11 A 158/2021-49, přičemž v nyní projednávané věci neshledal důvod se od dříve přijatých závěrů odchýlit.
10. Podle § 18c odst. 5 zákona o advokacii Česká advokátní komora určí advokáta k poskytnutí právní služby žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek, bez zbytečného odkladu. Komora žádosti nevyhoví, jestliže jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva.
11. Žalobce namítá, že při posuzování toho, zda jeho žádost představuje zneužití práva, nemohla žalovaná vycházet výhradně z počtu žádostí o určení advokáta podaných žalobcem doposud. Lze přisvědčit tvrzení žalované, že smyslem určení advokáta není zajištění generálních právních služeb pro všechna řízení, jejichž účastníkem má žadatel v úmyslu se stát. Tento institut má naopak zajistit „*bezplatný přístup k právní pomoci (v jedné individuální věci) těm účastníkům řízení, kteří ji v konkrétní životní situaci skutečně potřebují a nemohou si ji sami dovolit,*“ jak například shrnul Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 24. 11. 2021, č. j. 2 As 159/2021-105.
12. Žalovaná napadené rozhodnutí o neurčení advokáta z důvodu zneužití práva na poskytnutí bezplatných právních služeb ze strany žalobce zdůvodňuje výhradně tvrzením, že eviduje ve svém systému 71 jeho žádostí o určení advokáta, přičemž mu bylo vyhověno ve 41 případech. Soud nevylučuje, že mnohonásobné a opakované podávání žádostí o určení advokáta může být v obecné rovině indikátorem sudičství žadatelů, resp. zneužívání institutu určení advokáta. Neobstojí však samostatně jako jediný podklad pro takový závěr.
13. Žalovaná v napadeném rozhodnutí nijak neodkázala např. na povahu řízení, pro které žalobce žádal určení advokáta, či na povahu sporů, pro něž byl historicky žalovanou advokát žalobci určován. Žalovaná nijak nekonkretizovala, že by snad závěr o zneužívání institutu měl vyplývat např. ze samotného obsahu žádosti o určení advokáta podané žalobcem, jako tomu bylo kupříkladu v případě řešeném posledně citovaným rozsudkem Nejvyššího správního soudu. Obsahu řízení před Ústavním soudem, s nímž se žádost žalobce v projednávané věci pojila, a možného žalobcova úspěchu či neúspěchu v řízení před ESLP se žalovaná dotkla až teprve ve svém vyjádření ze dne 4. 6. 2021. V napadeném rozhodnutí však nic podobného neuvedla a absentují tam tak jakékoliv úvahy, vyjma prostého zdůraznění počtu dřívějších žádostí žalobce, které by mohly případné zneužití práva ze strany žalobce ozřejmovat.
14. Soud má za to, že na případ žalobce lze obecně aplikovat přístup předestřený Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, kde bylo k problematice zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků uvedeno následující: „*I když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namíste přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odeprít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem životní sféry účastníka (netýkají se, a to ani nepřímo, účastníkovu majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí).*“

15. Podle zdejšího soudu lze popsany přístup analogicky uplatnit na institut určení advokáta právě s ohledem na podobný účel, který oba instituty sledují a legitimní snahu předcházet jejich zneužívání. Když Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 8. 2021, č. j. 5 As 186/2021-15, potvrdil závěr správního orgánu, že žadatel se dopustil svou žádostí zneužití institutu určení advokáta, konstatoval, že v daném případě „[s]ama četnost stěžovatelem vedených sporů by nevedla k závěru o zneužití práva, podstatná je však povaha těchto sporů, z nichž není patrné, že by se skutečně jednalo o legitimní obranu práv a oprávněných zájmů stěžovatele, naopak vše nasvědčuje tomu, že smyslem je pro stěžovatele samotné vedení těchto sporů.“
16. V žalobcem napadeném rozhodnutí se žalovaná nicméně omezila na pouhé uvedení počtu evidovaných žádostí podaných žalobcem a nijak se nesnažila vypořádat s problematikou povahy daného řízení či dříve vedených řízení, případně s otázkou, zda tato řízení nemají vztah k podstatným okolnostem životní sféry účastníka (srov. analogicky např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2021, č. j. 5 As 199/2021-24). Přitom právě při posuzování možnosti zneužití institutu určení advokáta mají posledně jmenované skutečnosti větší vypovídací hodnotu.
17. Nehledě na správnost či nesprávnost závěru žalované o zneužití určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby v žalobcově případě soud uzavírá, že pouhý odkaz na množství evidovaných žádostí žalobce nemůže postačovat. Tak jako se zneužití institutu určení advokáta může dopustit žadatel v rámci své historicky první podané žádosti, tak se ho může dopustit žadatel i s žádostí o poskytnutí bezplatné právní služby v žádosti stoprvní. Opačný závěr by umožňoval žalované paušálně označovat za zneužití práva na poskytnutí bezplatné právní pomoci veškeré žádosti podané žadateli, kteří překročili určitou hranici počtu evidovaných žádostí, a to v zásadě bez nutnosti zkoumat jejich obsah.

Závěr a náklady řízení

18. Na základě shora uvedeného soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, neboť žalovaná nedostatečně odůvodnila svůj závěr hodnotící žalobcovu žádost jako zneužití práva ve smyslu § 18c odst. 5 zákona o advokacii. Napadené rozhodnutí je proto nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů rozhodnutí. Přestože žalobce tuto vadu rozhodnutí výslovně nevytkl, soud je povinen se z úřední povinnosti otázkou přezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí zabývat.
19. Soud tak dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, a proto napadené rozhodnutí zrušil pro nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí dle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.
20. Podle § 78 odst. 4 s. ř. s. soud věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V něm se žalovaná v návaznosti na závěry obsažené v tomto rozsudku bude znovu zabývat žádostí žalobce.
21. O nákladech řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. Žalobce byl v řízení o žalobě plně úspěšný, proto mu náleží plná náhrada nákladů řízení. Žalobce nebyl v řízení právně zastoupen a jako procesně nezastoupenému účastníku řízení mu nemůže být přiznána náhrada nákladů řízení stanovené paušální částkou podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 o.s.ř. a § 89a exekučního řádu, nýbrž soud musí i nadále vycházet z nákladů, jejichž vynaložení bylo prokázáno (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2014, č. j. 6 As 135/2015-79). Žalobce však v

projednávané věci vynaložení důvodných nákladů soudu neprokázal, a proto soud ve výroku II. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 23. listopadu 2023

JUDr. Ludmila Sandnerová, v. r.
předsedkyně senátu